

Bohuslav Ečer

(31. července 1893 Hranice – 14. března 1954 Brno)

Pavel Salák*

Valná většina osobností, která je spojena s Právnickou fakultou MU, spojila svůj život s fakultou již v meziválečném období. Poněkud v jejich stínu se nachází osobnost, která na naši fakultu přišla až po 2. světové válce. Přesto šlo o osobnost, jejíž dosah byl vpravdě mezinárodní – Bohuslav Ečer.¹

Bohuslav Ečer se narodil v Hranicích, nicméně významnou roli v jeho další životní dráze sehrála Kroměříž. Nešlo pouze o studia na zdejším gymnáziu, nýbrž především o skutečnost, že právě zde se začal i výrazněji veřejně angažovat. Stal se členem sociální demokracie a začal také přispívat do sociálnědemokratického Hlasu lidu a do kroměřížského týdeníku Československá Morava. Po maturitě r. 1911 se rozhodl pro studia práv na vídeňské fakultě, ale jeho protirakouský postoj a světová válka vedly k tomu, že r. 1915 byl povolán do služby v armádě a studia tak dokončil až po skončení 1. světové války, ale to již na právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde se r. 1920 stal doktorem práv.

Jeho další kariéra již byla spojena právě s Brnem, kde nejprve působil u okresního soudu a následně si otevřel advokátní praxi. Jeho odborný zájem směřoval především na právo trestní. Nadále se po celou dobu první republiky angažoval ve veřejném životě, kdy od r. 1924 se stal zastupitelem a v r. 1935 dokonce druhým náměstkem starosty. Od r. 1921 byl členem komunistické strany, nicméně r. 1929 z ní byl vyloučen a opět se vrátil do sociální demokracie. Mezi jeho četné aktivity patřilo i zdokonalování se v cizích jazycích – kromě němčiny ovládal ještě francouzštinu, ruštinu a angličtinu.

Nástup nacismu v sousedním Německu r. 1933 určil nový směr Ečerovy politické, ale následně i vědecké a akademické orientace. Jeho silné protinacistické angažmá vyvrcholilo

* Doc. JUDr. Pavel Salák jr., Ph.D., Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / Department of the History of the State and Law, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: pavel.salak@email.cz / ORCID: 0000-0001-7848-7902

¹ K osobě B. Ečera jeho životu a dílu je možno odkázat na nejnovější zdroje – zejména monografickou publikaci DUDÁŠ, M. *Bohuslav Ečer: český lovec nacistů*. Praha: Academia, 2019. Dále pak již stručnější encyklopedická hesla zejm. PŘEPECHALOVÁ K. Ečer Bohuslav. In: SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol. (eds.). *Encyklopédia právních dějin sv. XXIII*. Praha: Aleš Čeněk, 2022, s. 432–435. Dále pak např. BERÁNEK, J. Bohuslav Ečer v období 1. republiky: Cesta od komunistického hnutí k myšlenkám sociální demokracie a prosazování sociologického přístupu k právu. *Právněhistorické studie*. 2024, roč. 54, č. 1, s. 43–56. DOI: <https://doi.org/10.14712/2464689X.2024.5>. Zmínky k jeho působení na Masarykově univerzitě pak především v VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., TAUCHEN, J. *Dějiny Právnické fakulty Masarykovy univerzity: 1919–2019. Díl 1., 1919–1989*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 213–274. Ze starších publikací pak FENYK, J. *Gen. prof. JUDr. Bohuslav Ečer*. Universitas, 2008, roč. 41, č. 3, s. 62–64, či NOVOTNÁ, M. *Život a dílo prof. JUDr. Bohuslava Ečera*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Přestože archiv MU nemá příliš mnoho materiálů k jeho osobně, obsáhla pozůstalost po B. Ečerovi je uložena v Národním archivu v Praze.

v září 1938 turné po Velké Británii, kde se v osmi veřejných přednáškách prezentoval postoj ČSR v boji proti nacismu za mír Evropy a světa. Tím si také vysloužil pozornost Gestapa, a proto se po okupaci v r. 1939 rozhodl i s rodinou pro emigraci, a to do Francie. Zde ještě stihl na území Vichistického státu získat v létě 1942 diplom z oboru práva mezinárodního a jiných mezinárodních věd na Ústavu pro studium mezinárodního práva, který sem byl přemístěn z Paříže po německém útoku r. 1940. Obsazení republiky Vichy Němci však vedlo k nutnosti území opustit.

Další jeho kariéra je spojena s problematikou mezinárodního trestního práva a potrestáním válečných zločinců. V rámci mezinárodního sdružení právníků London International Assembly (LIA) se stal členem Komise LIA pro válečné zločiny. Následně byl v září roku 1943 delegován do Komise Spojených národů pro vyšetřování válečných zločinců, kde zastupoval ČSR jako mimořádný vyslanec a zplnomocněný ministr. V květnu roku 1945 byl vyslán na žádost generála Eisenhowera do Wiesbadenu v čele československého vyšetřovacího týmu. Tam jednotlivé národní skupiny pomáhaly americkým a britským vojenským úřadům při stíhání válečných zločinců. Za tímto účelem byla Bohuslavu Ečerovi propůjčena hodnost generála justiční služby. U Mezinárodního soudního tribunálu v Norimberku byl Ečer předsedou československé delegace a je znám především proto, že přispěl k odsouzení K. H. Franka. Ečer sám přispěl na právním poli jednak k definování zločinů proti lidskosti, jednak byly z jeho iniciativy některé nacistické organizace označeny za zločinecké a trestné tak bylo i členství v nich.

Připomenuto by mělo být jeho odlišné stanovisko v souvislosti s rozhodnutím Mezinárodního soudního dvora v Haagu v tzv. cause *Korfu* mezi Velkou Británií a Albánií. V něm Ečer vyčítl soudu, že nereflekoval zásadu *in dubio pro reo*.

Své akademické působení na Masarykově univerzitě započal dne 29. 4. 1946 přednáškou na téma „Materiálně-právní normy norimberského procesu“. Pravdou ale je, že spolupráce s Masarykovou univerzitou začala jeho přednáškou „Trestní stíhání mezinárodních válečných zločinců“ již o rok dříve, v červenci 1945. Původně na fakultě působil jen jako suplent, nicméně v důsledku únorových událostí a nuceného odchodu prof. Bohumila Kučery do předčasného důchodu plně převzal od března 1948 přednášky z mezinárodního práva. V průběhu jara a léta 1948 absolvoval habilitační řízení pro obor mezinárodní právo (resp. mezinárodní právo trestní). Následně byl jmenován docentem a s účinností od 1. července 1948 byl jmenován profesorem pro mezinárodní právo trestní. V akademickém roce 1948/1949 však byl v době od listopadu 1948 do března 1949 od výuky osvobozen, neboť tou dobou se právě nacházel v Haagu u mezinárodního soudního dvora.

Ečerova habilitační práce „*Vývoj a základy mezinárodního práva trestního (se zvláštním zřetelem k československé účasti na potrestání zločinců druhé světové války a zejména na přípravě, zřízení a díle Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku)*“ (V. Linhart, 1948) sloužila rovněž studentům jako základní studijní pomůcka k mezinárodnímu právu trestnímu, neboť poskytovala nejen přehled historického vývoje, ale šlo prakticky o jediné monografické zpracování situace v mezinárodním trestním soudnictví po druhé světové válce.

Jeho akademická kariéra však byla ukončena r. 1950 zrušením fakulty, a ačkoliv zůstal v pracovněprávním poměru i nadále, nemohl se akademické činnosti dále věnovat, což bylo dáno především politickými důvody. Po určitém období nejistoty mu byl nakonec na jaře 1953 přiznán invalidní důchod.

Před sedmdesáti lety, dne 14. března 1954, pak vydechl naposled. Stalo se tak pouhý den před jeho zatčením StB, která jej hodlala obvinít ve vykonstruovaném procesu s tzv. brněnskou skupinou. Postihu se však nevyhnula jeho dcera Jarmila, která byla uvězněna, a rovněž manželka, které se však podařilo ukrýt v psychiatrické léčebně.

Jméno Bohuslava Ečera je neoddělitelně spojeno především s otázkami mezinárodního práva trestního a problematikou válečných zločinů. Jeho zásluhy byly oceněny zejména udělením nejvyššího řádu USA pro cizince (Legion of Merit – 1945) a dále Československou medailí za zásluhy I. stupně (1946). In memoriam mu byla udělena Stříbrná medaile Antonína Randy a také Řád Bílého lva I. třídy (2019). V roce 2001 se stal JUDr. Ečer čestným občanem města Brna in memoriam a je po něm pojmenována ulice v městské části Brno-Bystrc.

Přehled nejvýznamnějších publikací

- EČER, Bohuslav, BURIAN, Vladislav. *Vina a mravnost: K procesu s Hildou Hanikovou*. Brno: Jos. Pospíšil, 1924.
- EČER, Bohuslav. *The lessons of the Kharkov Trial*. London: Russia Today Society, 1944.
- EČER, Bohuslav, CENK, Edvard. *Jak jsem je stíhal*. Praha: Naše vojsko, 1946.
- EČER, Bohuslav. *Norimberský soud*. Praha: Orbis, 1946.
- EČER, Bohuslav. *Vývoj a základy mezinárodního práva trestního: (se zvláštním zřetelem k československé účasti na potrestání zločinů druhé světové války a zejména na přípravě, zřízení a díle Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku)*. Praha: V. Linhart, 1948.